

KWARTALNIK HISTORYCZNY

Rocznik LXX

Studia Slawistyczne

Nr 2

WARSZAWA 1963

<http://rcin.org.pl>

*Rocznik LXX otwiera 77 rok ukazywania się „Kwartalnika Historycznego”,
założonego w r. 1887 przez Xawerego Liskego*

EDAKTORAMI BYLI W LATACH:

187—1890	XAWERY LISKE	1931	FRANCISZEK BUJAK TEOFIL EMIL MODELSKI STANISŁAW ZAKRZEWSKI
191—1894	OSWALD BALZER		
195—1897	ALEKSANDER SEMKOWICZ	1932—1936	TEOFIL EMIL MODELSKI
198	JÓZEF KORZENIOWSKI	1937	TEOFIL EMIL MODELSKI KAZIMIERZ TYSZKOWSKI
199—1904	ALEKSANDER SEMKOWICZ	1938—1939	KAZIMIERZ TYSZKOWSKI
104—1905	ALEKSANDER SEMKOWICZ I FRYDERYK PAPEE	1945	ROMAN GRODECKI KAZIMIERZ LEPSZY
106—1914	ALEKSANDER SEMKOWICZ	1946	JAN DĄBROWSKI ROMAN GRODECKI KAZIMIERZ LEPSZY
115—1917	STANISŁAW ZAKRZEWSKI	1947	ROMAN GRODECKI
118	LUDWIK FINKEL EMIL KIPA TEOFIL EMIL MODELSKI	1948	HENRYK MOŚCICKI JÓZEF GARBACIK
119	LUDWIK FINKEL TEOFIL EMIL MODELSKI	1949	KAZIMIERZ PIWARSKI JÓZEF GARBACIK
120—1922	ALEKSANDER SEMKOWICZ	1950—1952	STANISŁAW ARNOLD
123—1929	JAN PTAŚNIK	od 1953	BOGUSŁAW LEŚNODORSKI
130	JAN PTAŚNIK FRANCISZEK BUJAK STANISŁAW ZAKRZEWSKI		

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII

KWARTALNIK HISTORYCZNY

ROCZNIK LXX

1963

2

PAŃSTWOWE WYDAWNICTWO NAUKOWE
WARSZAWA 1963

<http://rcin.org.pl>

KOMITET REDAKCYJNY

Henryk Altman, Juliusz Bardach, Józef Gierowski, Aleksander Gieysztor,
Stanisław Herbst, Witold Kula, Gerard Labuda, Kazimierz Lepszy, Tadeusz
Lepkowski, Marian Małowist, Kazimierz Piwarski, Franciszek Ryszka,
Marian H. Serejski, Janusz Tazbir

REDAKTOR

Bogusław Leśnodorski

SEKRETARIAT

Krzysztof Groniowski, Ryszard Kołodziejczyk, Stanisław Trawkowski

Zeszyt przygotowany przy współpracy Komisji Sławistycznej
Komitetu Nauk Historycznych PAN

Instytut Historii PAN

Warszawa, Rynek Starego Miasta 29/31, tel. 310261

Państwowe Wydawnictwo Naukowe — Warszawa, Miodowa 10

Nakład 2112+178 egz. Ark. wyd. 25,5 ark. druk. 17,5

Papier druk. sat. kl. V. 70 g. 70×100

Oddano do składania 25.11.63. Podpisano do druku 19.VI.63.

Druk ukończono w czerwcu 1963.

Zam. 87,63

L-56

Cena zł 30.—

Warszawska Drukarnia Naukowa — Warszawa, Śniadeckich 8

СОДЕРЖАНИЕ

Юлиуш Бардах — История славянского законодательства. Постановка вопроса и методы исследования	255
Тадеуш Лялик — К вопросу сравнительной методѣ исследования дѣрнейшего развития крестьянства на славянских землях	287
Тадеуш Василевски — Византийская администрация на славянских землях и ее политика по отношению к славянам в XI—XII вв.	303
Зыгмунт Суловски — Возникновение и упадок государства вильцелютичей	325
Януш Тазбир — Иероним Захоровски — забытый автор известного памфлета	341
Ярема Матишевски — Общественное мнение польской шляхты во время интервенции в Москве (1604—1609)	363
Вацлав Фельчак — Влияние национального вопроса на социальный облик венгерской революции 1848 г.	387
Мирослав Вежховски — Польский вопрос в III Государственной Думе (1907—1912)	405

ДИСКУССИИ И ПОЛЕМИКА

Владимир Прохазка — Княжеский служебный „нарок” а домениальный „нарок”. Участие Чехов в польской дискуссии о „нароке”	427
Станислав Травковски — „Нарок”- beneficium	437
Целина Бобиньска — О процессе развития внутреннего рынка в XVIII в. Замечания о комплексном методе исследований	441
РЕЦЕНЗИОННЫЕ СТАТЬИ И РЕЦЕНЗИИ	449
ХРОНИКА	513
IN MEMORIAM	523

TABLE DES MATIÈRES

Juliusz Bardach — Histoire des droits slaves. Problème du sujet et des méthodes des recherches	255
Tadeusz Lalik — Recherches comparatives sur l'histoire ancienne des paysans sur les territoires slaves	287
Tadeusz Wasilewski — Administration byzantine sur les territoires slaves et sa politique envers les Slaves aux XI ^e —XII ^e siècles	303
Zygmunt Sułowski — Genèse et déclin de l'Etat des Vélètes-Louticiens	325
Janusz Tazbir — Jérôme Zahorowski — l'auteur oublié d'un célèbre pamphlet	341
Jarema Maciszewski — Opinion publique de la noblesse polonaise concernant l'intervention à Moscou (1604—1609)	363
Wacław Felczak — Influence de la question nationale sur l'aspect social de la révolution hongroise en 1848	387
Mirosław Wierzchowski — III ^e Douma et la question polonaise (1907—1912)	405

DISCUSSIONS ET POLEMQUES

Vladimir Procházka — „Narok” ducal et „narok” dominal. Contribution tchèque à la discussion polonaise sur „narok”	427
Stanisław Trawkowski — „Narok” — beneficium	437
Celina Bobińska — Sur le développement du marché intérieur en XVII ^e siècle. Remarques sur la méthode complexe des recherches	441
COMPTES-RENDUS CRITIQUES	449
CHRONIQUE	513
IN MEMORIAM	523

SPIS TREŚCI

Juliusz Bardach — Historia praw słowiańskich. Przedmiot i metody badawcze	255
Tadeusz Lalik — W sprawie badań porównawczych nad wczesnymi dziejami chłopów na ziemiach słowiańskich	287
Tadeusz Wasilewski — Administracja bizantyńska na ziemiach słowiańskich i jej polityka wobec Słowian w XI—XII w.	303
Zygmunt Sułowski — Geneza i upadek państwa Wioletów — Luciców	325
Janusz Tazbir — Hieronim Zahorowski — zapomniany autor głośnego pamfletu	341
Jarema Maciszewski — Szlachecka opinia publiczna w Polsce wobec interwencji w Moskwie (1604—1609)	363
Wacław Felczak — Wpływ problemu narodowościowego na społeczne oblicze rewolucji węgierskiej 1848 r.	387
Mirosław Wierzchowski — Sprawy polskie w III Dumie Państwowej (1907—1912)	405

DYSKUSJE I POLEMIKI

Vladimír Procházka — Książęcy narok służebny a narok dominialny. Czeski przyczynek do polskiej dyskusji o naroku	427
Stanisław Trawkowski — Narok — beneficjum	437
Celina Bobińska — W sprawie rozwoju rynku wewnętrznego w XVIII w. Uwagi o kompleksowej metodzie badań	441

ARTYKUŁY RECENZYJNE I RECENZJE

Z dziejów ludności słowiańskiej na terenie Marchii Brandenburskiej — Gerard Labuda	449
Nazistowska polityka w Polsce okupowanej — Czesław Madajczyk	457

*

V. Husa, Dějiny Československa — Henryk Batowski	466
S. Vilfan, Pravna zgodovina Slovencev od naselitve do zloma stare Jugoslavije — Stanisław Roman	468
G. Labuda, Fragmenty dziejów Słowiańszczyzny zachodniej — Zygmunt Sułowski	470
B. Ferjančić, Despoti u Vizantiji i južnoslovenskim zemljama — Tadeusz Wasilewski	472
J. Sebánek, Š. Duškova, Panovnícká a biskupská listina v ceskem state doby Vaclava I — Wojciech Hejnosz	473
W. I. Piczeta, Belorussija i Litwa XV—XVI w. (issledowanija po istorii socjalno-ekonomiczeskogo, političeskogo i kulturnogo razvitija) — Juliusz Bardach	474
D. Angelow, Agrarnite odnoszenija w Sewerna i Sredna Makedonija prez XIV vek — Wincenty Swoboda	477

A. D. Gorskij, Oczerki ekonomicznego położenia krest'jan Siewiero-Wo- stocznoj Rusi XIV—XV ww. — Jerzy Ochmański	480
L. W. Czeriepnin, Obrazowanie ruskiego centralizowanego gosudarstwa w XIV—XV wiekach — Wojciech Hejnosz	481
H. H. Kaplan, The First Partition of Poland — Ryszard W. Wołoszyński	486
A. M. Basewicz, Joachim Lelewel, polskij rewolucjoner, demokrat, uczenyj — Franciszek Bronowski	489
I. I. Kostiuszko, Krestianskaja reforma 1864 goda w Carstwie Polskom — Krzysztof Groniowski	490
P. Nowotny, Čišinskeho narodny program na zakładže jeho swětonahlada — Henryk Batowski	494
A. Grobelny, Slezsko v období národních taboru v letech 1868—1871 — Mieczysław Pater	496
M. Marjanovic, Londonski ugovor iz godine 1915. Prilog povijesti borbe za Jadran 1914—1917; A. S. Pavelić, Dr Ante Trumbić, Problemi hrvat- sko-srpskih odnosa — Henryk Batowski	499
Dokumenty i materiały do historii stosunków polsko-radzieckich — Piotr Łossowski	501
I. Stanek, Zdrada i upadek — Jan Reychman	506
Wi. Semkowicz, Przewodnik po zbiorze rękopisów wilanowskich — Adam Lewak	510

KRONIKA

Stulecie Powstania 1863 Roku	513
Sesja naukowa Uniwersytetu Jagiellońskiego poświęcona powstaniu stycz- niowemu — Wacław Felczak	516
80-lecie Partii Proletariat — Kazimierz Wajda	517
1000 lat sąsiedztwa czechosłowacko-polskiego	518
Problematyka historyczna w polskich czasopismach slawistycznych — Sta- niśław Russocki	520
Program IX Powszechnego Zjazdu Historyków Polskich	522

IN MEMORIAM

Jan Adamus (1896—1962) — Karol Koranyi	523
--	-----

Zeszyt 3 „Kwartalnika Historycznego” z 1963 r. zawiera m. in.:

M. H. SEREJSKI; Historia historiografii a nauki historyczne; C. BOBIŃSKA, O społecznym uwarunkowaniu przekazów źródłowych; J. BAR-DACH, Niektóre zagadnienia nauczania historii w szkole; A. GIEYSZTOR, Podstawy rodzimej kultury artystycznej w Polsce wczesnośredniowiecznej.

*

T. E. MODELSKI, Ze wspomnień i zapisek Redaktora; St. KĘTRZYŃSKI, Memoriał w sprawie „Kwartalnika Historycznego” z r. 1934; T. ŁEPKOWSKI, Nowa seria „Kwartalnika Historycznego” (1953—1962) w świetle liczb; B. LEŚNODORSKI, Nasze pragnienia — nasze troski.

*

J. TAZBIR, 10 lat działalności Instytutu Historii PAN.

*

E. MALECZYŃSKA, O społecznej użyteczności historii; A. MAĆZAK, O przydatności modeli ekonomicznych na przykładzie badań wiejskiej gospodarki feudalnej.

*

St. TRAWKOWSKI, Początki polskiej monarchii wczesnofeudalnej w nowym oświeceniu; Wł. CZAPLIŃSKI, Sprawa najazdów tatarskich na Polskę w pierwszej połowie XVII w.; F. TYCH, Uwagi o wydawnictwie źródeł do dziejów klasy robotniczej.

Subscription orders should be made to:
Export and Import Enterprise
„Ruch“
Warszawa, Wilcza 46

Cables: Exprimruch-Warszawa

Payments to the account of: Narodowy Bank Polski No. 1534-6-71

TYLKO PRENUMERATA ZAPEWNI REGULARNE OTRZYMYWANIE

KWARTALNIKA HISTORYCZNEGO

PRENUMERATA KRAJOWA

Zamówienia i wpłaty przyjmują — Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw „Ruch”, Warszawa, ul. Wronia 23, konto PKO nr 1-6-100.020 — Urzędy pocztowe i listonosze — Księgarnie „Domu Książki” — Oddziały i Delegatury „Ruchu”.

Prenumerata: roczna 120, — zł, półroczna 60,— zł

Zamówienia przyjmowane są do dnia 15 miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty. Bieżące oraz archiwalne numery można nabyć lub zamówić w księgarniach „Domu Książki” oraz w Ośrodku Rozpowszechniania Wydawnictw Naukowych PAN — Ossolineum — PWN, Warszawa, Pałac Kultury i Nauki (wysoki parter). Egzemplarze archiwalne można nabywać także w Punkcie Wysyłkowym Prasy Archiwalnej „Ruch”, Warszawa, ul. Srebrna 12, konto PKO nr 114-6-700041 VII C/M.

PRENUMERATA ZAGRANICZNA

— Koszt prenumeraty ze zleceniem wysyłki za granicę wynosi o 40% drożej — Zamówienia dla zagranicy przyjmuje Biuro Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch”, Warszawa, ul. Wronia 23, tel. 20-46-88, konto PKO nr 1-6-100.024.

Les demandes concernant les conditions d'achat de toutes les revues scientifiques polonaises doivent être adressées à l'Entreprise d'Exportation et d'Importation „Ruch”, Warszawa 1, Rue Wilcza 46.

Le contenu de prochains numéros des revues scientifiques ainsi que leurs prix sont indiqués dans le bulletin „Polish Scientific Periodicals”, que vous trouverez dans les bibliothèques et grandes maisons de diffusion de presse de votre pays.